

A à parte posteriori sunt magis, ut dictum est alibi: ex cuius infusione nerui sunt remolliti: ut spiritum non omnino sed aliquantulum deficiente, nec neruis, ut in paralyti, omnino remollitis, uirtute regitiua membra sursum ferantur. & quia nerui remolliti non sufficiunt dare membrum sufficientem & firmam sedem & stabilem, iterum sua grauedine descendunt: ex quibus motibus contrarijs fit tremor. Vel in lethargia fit tremor, quia materia uentositatis resoluta, meningas et neruos, qui ab eis oriuntur, mouet & concutit: unde tremor fit.

PHILOTHEI EXPLANATIO.

Lethargus passio est in cerebro consistens, ex humida frigidaque materia generationem habens, ex qua etiam difficilis expergiscencia una cum spiritus animalis imbecillitate prouenit. Ceterum cum febre debili passio hæc fit. Si igitur in lethargo tremor appareat, malum est, uel etiam periculum. indicat. n. tantam esse frigidam materiam, ut & dorsalis medulla particeps ipsius fiat: indeque neruosum genus ob repletionem spasmus corripiatur. Alius quidam Aphorismorum explanator tremorem in lethargo malum esse dicebat, propterea quod immodicam siccitatem significet.

B *Et infra scriptum Aphorismum unum cum explanatione (quæ, quamuis ad Galenum referatur, minime tamen ipsi tribuenda est) in antiquo codice Græco in fine istius septimæ particule inuentum, tibi traduximus. idem Aphorismus in sexto epidemiorum sectione quarta habetur, & à Galeno exponitur.*

A P H O R I S M U S.

Aquæ potio & uigilia, uorax.

E X P L A N A T I O.

Hic ultimus omnium Aphorismus scriptus est. inueniuntur tamen in alijs libris alij quoque Aphorismi post hunc scripti, qui Hippocratisne, an Polybi, an alterius cuiusdam uiri sint, haud scio: scribuntur certe. Exponendum autem est, quod & hic Aphorismus dicat. Ait enim quod aquæ potio & uigilia *βορῶν & λαμαργῶν*. i. uorax & edax est. Scribit autem non his tantum uerbis, in alijs codicibus, sed & alio etiam modo. Aqua uorax, uigilia uorax. Sciendum autem est aquam nutrimentum esse non proprie, sed per accidens. *βορῶν* enim proprie dicitur ipsum nutrimentum: aqua autem, frigida cum sit, tum calidam intemperiem in stomacho existentem, tum inappetentiam ab illa intemperie prouenientem expugnat. nam aqua oblata stomachum refrigerat: dum autem ipse refrigeratur, contrahitur: dumque contrahitur ac ueluti inspissatur, alimentum requirit: moxque, dum appetit, cibaria ingerimus, quæ postea alterata ac in chylum redacta, per uenas meseraicas in iecur asportantur: illicque sanguinis naturam acta, in totum deinceps distribuuntur corpus, à uena, quam à caudicis similitudine *stelechian* nominant, nutritum. Nutrimentum autem est eius, quod iam dissipatum ac deperditum est, restitutio. At uero etiam aqua post uigiliam sumpta nutrimentum est primaria ratione. Nam uigilia copus exiccat ac calefacit: frigidum autem & humidum siccitati & caliditati contrarium est. epota ergo aqua corpus nutrit: nam, cum à siccitate & caliditate asportetur & facile attrahatur, nutrimentum fit.

GALENI ADVERSUS LYCUM, QVOD NIHIL IN EO APHORISMO HIPPOCRATES PEC-
CET, CUIVS INITIVM, QUI CRESCVNT PLVRIMVM
HABENT CALORIS INNATI.

Julio Alexandrino Tridentino interprete.

Lycum non recte laudare, aut redarguere Hippocratem potuisse, quod ne elementa quidem artis ipsius tenuerit.

CAP. I.

V M in Hippocratem nulla in se conflata hominum inuidia scripserit Lycus, tum cuiusque collibitum hoc est, longe adhuc minore eos onerandos inuidia existimo, si qui, quæ perperam in illum congeruntur crimina, diluere ualens, ueluti apud utrorumque libros in iudicio lecturos, defensionem paret, præsertim cum, qui accusat antequam ea, quæ dicuntur, discendo percipiat, audacius agit, qui uero defendit, in ueteris magistri placitis exercitatus sit. Commentarios itaque scripsit quidem Lycus Hippocratis Aphorismos exponentes, utrobique autem hominis placita male accipit, & cum reprehendere, & cum eorum, quæ ab illo dicuntur, non nulla laudare se putat, nec minus, in quibus contradictionem molitur: nam, nec quæ ab eo laudantur, inter Hippocratis placita ponuntur, uerum Lyci

Lyci commenta sunt, & per quæ contradicit aperte seipsum prodit, Hippocraticæ artis ne elementa tenere: cui uero elementorum scientia non adlit, multo is sanè minus artis illius, aut eorum quæ ab illa ueniūt, tanquam syllabas nouerit. Itaq; si primus ego, aut unus demum essem, qui censere Hippocratem dicerem ex calido frigido, humido ac sicco animantium cōstare corpora, minus fortasse audacter Lycum accusarem. quòd, ante quàm Hippocraticæ artis elementa teneret, librorū ipsius scribere enarrationes aggredere: neq; enim aut eos, qui alienis placitis nomē dedere, aut ne principia quidem artis utilia agnoscūt, explanare Aphorismos decet, sed quod ab ineunte ætate didicere, eius rursus probant, aut damnant placita. Lycus autem Hippocraticæ artis ignarus adeo est, ut cum primas commentariorum eius in Aphorismos expositiones perlegissem, Deos testor omnes non potuisse me reliquæ libri parti percurrendæ animum adhibere, adeo mihi uisus est à ueteris magistri sententia aberrare. Cum uero amicorum cuidam uisum fuisset, ut is, quæ ab illo in Aphorismo, in quo ait, Quæ augentur plurimum habent caloris innati, scripta sunt, aures accommodarem, deinde alij etiam quàm plurimi me hortarētur, ut eius obiectionibus responderem, hac ductus necessitate scribere ista aggressus sum.

Hypotheses pro multiplici corporum caliditate asseueranda.

CAP. 2.

Sed, quòd facilius, quæ ab illo dicuntur, & à nobis dicenda aduersus ea sunt, intelligant, qui ferre de re hac sententiam debent, præfari pauca quædam oportet. Calorem inesse nobis in aperto apud omnes est, utrum autem ex cordis, atq; arteriarum motu generetur is, an uero, quemadmodum connatus cordi motus est, ad eundem etiam modum se habeat calor, diuersa de his sensere medici. Cæterum, si quis est, qui perdiscere scientificè cupiat animantium cunctorum generationis primordia calidum esse & frigidum, & siccum, & humidum, unum his cōscriptum à nobis librum habet, in quo, quid de hoc Hippocrates sentiat, explicamus demonstramusq; cui quidem titulum fecimus de elementis secundum Hippocratem. ab hoc deinceps libri De temperaturis habentur, in quibus, quæ nam corpora maiorem calidi elementi portionem, quæ uel minorem adeptasint, ostendimus, utq; hanc ipsam ob causam calidiora hæc, illa frigidiora natura facta sint. nam, cum uniuersis nobis calidum insit elementum à prima statim origine innatum, quam sortiti ex femine ac sanguine menstruo sumus, distamus tamen inuicem, quòd magis minusq; aliis alio calidior reperiatur: sunt tamen latitudini huic quidem tanquàm termini præfixi, quos ultra si temperamentum progrediatur, aut ægrotare nos, aut iam interire necesse sit. ut enim plus iusto refrigerati morbos contrahimus frigidos, sic, cum extra sanitatis campum excalescenti fuerimus, febrem incidimus. quinetiam febrium ipsarum quædam exactæ siccæ habentur, sicuti exquisiti ardores: quædam uero summe humide, quod genus illæ sunt, quas Græci *τυφώδεις* uel *ελωδεις* appellant. Quòd si alicui uocabula hæc non admodum placent, aut res alias istiusmodi Nomenclaturis notare consuevit, huic ego clarum oratione faciam, quales esse humidæ febres dicam. cum à prima statim die ægrotantes sudant, sudoreq; ipso aut parum, aut nihil leuantur, has ego humidæ appello febres: siccas è diuerso eas uoco, in quibus sitis urget uehemēs ac scabra uisitur lingua, durataq; tanquam coriū, cutis, plurimusq; in uniuerso adest corpore squalor. Sunt & aliæ quædam febres totius corporis transpiratione tangentibus infesta, & ut pungi, & morderi uideantur, quod ipsum etiam dupliciter fit. nam, quod sentimus aereum siccum interdum nobis, interdum humidum, ueluti uapor quidam, apparet, nec iam aliæ in sanis reperiuntur temperaturarum inter se differentie, quas à recta declinare temperie dicimus, quarumq; naturalem, quantum fieri à nobis potest, interperiem corrigimus: quæ non postrema est sanitatem tuentis artis pars. Quæcunq; uero temperata natura corpora instituit, in his nihil se huiusmodi tangentibus offert, quippe quæ exquisita temperie constant, ut nec caloris defectum sentiant, quod senibus, refrigeratisq; accidit, neq; uero excessum, quod his euenit, qui labore usi sunt nimio, aut æstiuo se soli diutius exposuere: ac multo sanè minus mordacitatis, aut molestiæ quicquam horum obtinet calor. Verum, ut, quæ dicuntur, apertius intelligantur, optime à nobis fiet, si in memoriam balnea reuocabimus, in quibus, una cum sit temperaturarum formula, multæ uisuntur intemperies. una enim balnei intemperies ea est, cum plus, quàm usus postulat, repertum id frigidum fuerit: altera, cum ad molestiam usq; excalescentum sit: tertia cum ne frigiditatem eius, nec caliditatem damnantes, uapore tum repletum esse dicimus, hocq; illud nomine culpamus. Quis enim est, qui nesciat, qui modo homo sit, temperatam sapius non solum aquam reperiri, sed ad eundem etiam modum aerem, atq; uaporem: sic etiam temperatus in ipsis balneis lapis est, in quo nec caliditate nimia, nec frigiditate, nec ariditate, nec iam humoris redundantia culpa, uoluntari possumus. Igitur, quemadmodum in aqua, lapide, aere, eodem modo in uapore temperata inest caliditas. Qui quoties balneum temperie hac præditus repleuerit, qui lauantur balneum quidem huiusmodi damnant, deq; eo queruntur, non tamen frigidius id, ut calidius appellant. Quòd si huiusmodi etiam aliquid accesserit, duplici balneum culpa notant, frigidum id esse dicentes uaporisq; plenum, quemadmodum rursus nimio cum uapore immoderate calidum. nō tradamus itaq; hæc obliuioni, neq; præ nimia, quam non nulli ostentat, sapientia, quæ uniuersim hominibus cunctis aperta sunt, destruamus. Verum, quoties dicentem

de animali

A de animali audiemus aliquem, quod huius temperatus calor sit, intemperatus illius, balneorum recordati cum erimus, non erit ad diuersum quippiam dirigenda cogitatio, sed illuc quod, quicumque communes notiones integras seruant, quotidie cum in alijs permultis, tum uero in his, de quibus mentionem iam fecimus, balneis dirigunt, transferenda. calidum itaque balneum esse inquirunt, ac frigidum: uaporis item plenum, siccumue, atque aridum, singulis his nominibus propriam rem aliquam significantes. Est igitur praeter haec, quae retulimus, aliud quoddam balneum fumo plenum, & eo numerosissimarum specierum: siquidem alius ex roboreis lignis, ex ficulneis alius, oleaginisue constat, ac pro unaquaque arbore alius, atque alius. sed his particulatim differentijs in praesentia non egemus: satis nunc sit, si uniuerso genere hoc unica nomenclatura atque intelligentia comprehenso fumidum esse balnei aerem dixerim, nihil hic nec calore illius, nec frigore damnato, aut etiam (si forte ita contingat) utrobique culpato, & quod calidum balneum, & quod fumidum sit. uerum omissis iam balneis, age eorum, quae quotidie domi nobis accidunt, recordare: quoties aedium, in quibus degimus, nunc humiditatem, nunc uero frigiditatem nimiam, aut caliditatem culpamus. Num igitur ad eundem modum domus aerem in magnis sub Cane caloribus damnamus, & cum repletus is fumo fuerit, an potius hic quoque, quemadmodum in balneis, nonnquam calore inter se nihil quidem distant: est autem horum alter hoc tantum unum, nempe calidus aer alter praeter id fumidus etiam: ac calidus quidem aer lachrymas nunquam ciet, cum tamen fumidus, etiam si modice calidus sit, id semper faciat. Quamobrem planum hoc in loco aperte factum esse arbitror mordacem caliditatem, non quod magis excalfaciat, uerum alia quadam re, differre. Quocirca saepenumero, cum ad flammam, quae fumo careat, maximam proxime accesserimus, adeo calefcimus, prope ut aduramur, nullus tamen, quod euenire in fumo solet, morsum sentit, nec lachrymas oculis mittit. miremur igitur si quis sit, qui hanc in fumo quidem, ac flamma differentiam deprehendat, in corporibus uero nostris interdum quidem uehementissimam caliditatem non perferat, qualis est flammæ, interdum autem, qualis est fumi, mordacem infestamque: nec sane minore admiratione prosequamur, si quis animantium caloris intemperies, ipsae, quae in balneis, domibusque reperiuntur, proportionem respondere non concedat. Ergo, quemadmodum alius domus aer est fumidus, alius calidus solummodo, ad eundem opinor, aperte modum diuersus ab his est, in quo accensarum lucernarum multitudo sit, aut facis, quae fuliginem mittat: quo fit, ut fumidum alterum uocemus aerem, alterum fuliginosum, nimirum eum, qui ex materia ad plenum perusta uenit: siquidem, cum utrumque flammæ excrementum sit, hoc est inter fuliginem, ac fumum

C discrimen, quod fuligo terrea est materiae ad plenum perustae exhalatio, fumus neque ex perusta, aut terrea, uerum ex semiusta, exque humida terreaque substantia composita materia fit. Quicumque igitur in Hippocratis placitis legitime uersatus fuerit, is demum didicit eius, quam medici omnes ulitato iam uobulo sensum latentem transpirationem appellant, qua distantur corpora, aliam quidem talem esse, qualis uapor est, aliam autem qualis aer siccus, atque aliud esse, cum, quae uideri possunt, exeunt humiditates.

Desiderantur quaedam.

Lycum, dum calorum differentiam non agnoscit, artium omnium constitutionem, quam Plato & reliqui Philosophi docuerunt, euertere.

CAP. 4.

Hæc sunt, quae attulit Lycus uerba, dum probare nititur nihil alium ab alio differre calorem: quae iam non quidem, dum a nobis refellantur, expectant, cum ipsa sponte sua corruant. quid enim tandem ait: Calor, qua calor intelligitur, nullam obtinet cum calore alio differentiam, si igitur nihil orationi appositum significat hoc, qua calor intelligitur, subtrahamus inde penitus id: si aliquid notat, aperte calorem a calore secundum quidem hoc minime, sed secundum aliud tamen aliquid distare monstrat. nam, si nulla ratione differt, quorsum attinuit uerbum, qua addere? si alia quidem ex parte differt, nam hoc differt, secundum id, quod differt, differentiae intelligentur. si namque, secundum quod unumquodque dicitur, tantummodo consideretur, iam rerum omnium discrimina tollas, licet animal, quatenus animal est, nihil ab alio distat animali: planta, quatenus planta, nihil ab alia distat planta: arbor, quatenus arbor, nihil ab alia differt arbore. num propterea animalium differentiae non sunt uolatile, pedestre, natatile, aquatile, terrestre, aereum, aut mortale & immortale, aut rationale & irrationale, aut domesticum aut syluestre, aut timidum & audax, aut aliorum, quae scimus, discriminum unumquodque? nam quid attinet plura referre? Sic etiam inter plantas arbor aliud est, aliud frutex, aliud spina, herba aliud, suffrutex etiam aliud. an potius cum animalia omnia, quatenus animalia, nihil inter se distent, tamen has quas modo retuli uniuersas, ac praeter eas permultas etiam alias animalis esse differentias uere quis dixerit? nec iam aliter dicendum de plantis. neque enim planta a planta eo distat, quod haec quidem rationalis sit, illa irrationalis, neque quod uolabilis haec, pedestris illa sit, neque uero secundum aliquam earum, quas modo enumerauimus, differentiam. quemadmodum sane nec animal ab animali differt, quod hoc quidem frutex sit, illud spina, hoc arbor, illud herba, hoc suffrutex sit, illud cedrus, uerum plantarum potius generi huiusmodi attribuitur sectio. Quinetiam morborum differentias Lycus ipse plurimas colligit. atqui morbus a morbo, quatenus morbus, nihil differt, sicuti nec sympto-

Extra ord.

l ma a

ma à symptomate, quatenus symptoma. horum tamen nihilominus differentias scribere aggredi-
 tur Lycus, sicuti lateralis etiam doloris, ac aliorum morborum omnium. atqui laterum dolor, qua
 dolor laterum, à laterali dolore alio minime distat: cum tamen inter hos alius sit, qui dolorem ad
 iugulum usq; alius, qui ad præcordia extendat. ad eundem modum alius est, in quo infectum co-
 lore aliquo sputum uisitur, alius huic oppositus, in quo nihil expuitur, qui *αἷμα* à non nullis uo-
 catur, id est sputo carens, aliaq; præterea differentia plurimæ sunt, secundum quarum diuersita-
 tem diuersam etiam esse curationem cõtingit: quas tamen ipsas, ac febrium præterea ipsarum dif-
 ferentias nobis nititur Lycus tradere. atqui, siue illæ ob caloris redundantiam, siue ob qualitatis
 mordacitatem fiant, febris cum febre, qua quidem febris est, nulla constituetur differentia. Quam
 obrem orationem inereditam adeo perquirat Lycus, ut nõ sentiat artes se inde planè omnes euer-
 tere. siquidem in rei uniuscuiusque differentijs noscendis artes consistunt. de quo Plato etiam in
 Philebo prolixius inter ipsa statim libri initia differuit, nec ab illius discesserunt opinione Aristo-
 teles, Theophrastus, & Chrysisippus, & Mnesitheus, ac nullus quidem est, qui non eadem in opere
 De arte differat de hac oratione. uerba porro, quæ primum De artium constitutione Plato attulit,
 ad hunc se habent modum. Socrates. Vna quidem, quæ ore egreditur, in nobis uox est, ac multi-
 tudine rursus infinita tum omnium, tum uniuscuiusq;. Protarchus. Quid ni? Socrates atque ex ho-
 rum neutro sapientes reddimur, neq; eo quòd infinitum illius sciamus: neq; uero, quòd unum, ue-
 rum quòd, quot qualiaq; ea sint, nouerimus, id est demum, quod nostrum unumquencq; gramma-
 ticum reddat. Protarc. uerissime dicis. Socrat. nec iam musicum quod faciat, diuersum ab hoc est.
 Protar. quònam modo? Soc. uox utique, quòd ad artem illam attinet, una in ea est. Prot. quid ni?
 Socrat. ponamus autem duo, graue & acutum, ac tertium præter hæc æquitonum, an aliter tibi ui-
 detur? Protarch. ita censeo. Socrat. non tamen propterea edoctus adhuc probe musicam fueris,
 cum hæc sola sciueris, nec nisi ad plenum (ut ita dicam) ea teneas, quicquam egeris. Prot. non fa-
 nè. Soc. uerum id tum amice assequere, cum uocis, quod quidem ad eius spectat grauitatem, acu-
 menq;, quot sint numero interualla, ac qualia, & interuallorū terminos apprehenderis, tum qua-
 cunque ex his ipsis factæ compositiones fuerint, quas, cum, qui ante nos fuere, perspexissent no-
 bis, qui illos sequimur, uocandas reliquere harmonias. Nec minus in corporis rursus motionibus
 alias inesse huiusmodi affectiones censent, quas ipsas numeris dimensas oportere aiunt rythmos,
 mensurasq; appellare, simul etiam illud intelligendum ad hunc esse modum in re omni de uno ac
 multis in simul considerandum. cum enim hæc ipsa hoc apprehenderis pacto, tunc sapiens euasi-
 sti: cumq; rem quamcuncq; aliam hoc modo consideratam tenueris, sic demum in hoc factus pru-
 dens es. Ac sanæ quidem mentis auditoribus satis hæc fuerat ex Platone audisse pro artium uni-
 uersarum constitutionis indicatione. neq; enim fieri potest, ut uel solius rei artifex quis sit, nisi re-
 rum prius differentias teneat: non tamen ab re fuerit, si, quemadmodum Plato non contentus so-
 la sermonis summa, in exemplum præter hæc claritatis gratia addidit grammaticam ac musicam,
 ita nos exemplum quoque afferamus unum, artis quidem pictoriae, sed cui subiecta colorum ma-
 teria sit. nempe enim hoc etiam in loco affirmemus, licet inter colorem & colorem, qua color est,
 nullum esse discrimen, exq; hoc uniuersas eorum differentias tollamus, id quod Plato etiam tan-
 dem ipse in Philebi notauit principio. cum enim uoluptates distinxisset Socrates, nec eas, qui cū
 eo differebat, inter se distare omnes concederet, quatenus uoluptates sunt, simillimasq; esse illas
 diceret: huic istius rationi uerbis his obuiam ait Socrates: Etenim inter colorem etiam et colorem
 o uir diuine, secundum hoc nihil distat, quatenus quidem color horum unusquisque est, omnes ta-
 men albo nigrum præter id, quòd diuersum ab eo sit, etiam contrariissimum esse scimus. quin eti-
 am figura omnis cum alia secundum idem genere una est, illius tamen partium quædam opposi-
 tissima sibi inuicem sunt, quædam diuersitatem inter se obtinent infinitam: ac permulta etiam a-
 lia sic se habere comperiemus. quare noli fidem rationi huic adhibere, quæ unum contrariissima
 omnia faciat. hæc sunt fermè eius de coloribus, ac figuris uerba. in quibus uero de uoluptate dispu-
 tat, sic habent: Voluptate quidem affici dicimus & proteruentem, & modestum, nimirum hoc isto
 quòd modeste agit: uoluptatem etiam sentire insanum dicimus, insanarumq; opinionum, ac spei
 plenum, ac prudenter agentem, eo ipso quòd prudenter agat: nec sanè merito pro insano habea-
 tur, si quis uoluptates has similes inter se esse utrasque dixerit. Cæterum, quemadmodum uolupta-
 tum differentias uerbis his Plato breuib. demonstrauit, plenius aut eas per uniuersum librū expo-
 suit, sic artium in duobus libris discrimina explicuit, Sophista, ac Politico. Quid igitur? Scientia-
 rum ac uoluptatum differentia erunt plurimæ, ac colorum præter hæc figurarumq;, uocisq; tono-
 rum, tum etiam ætatum, horarū, regionum, morborum, rerum denique aliarum omnium, in solis
 uero calidis, aut nullæ omnino erunt, aut quæ cognosci ab hominibus non possint: Cæterum Ly-
 ci ratio hæc unius (ut ipse quidem existimat) caloris, re autem uera rerum aliarum omnium diffe-
 rentias tollit, siquidem rationis uis huius eodem omnibus modo conuenire potest. eadem enim
 de humoribus quoque ipsis deinceps dicam, nimirum nihil eos distare inter se, quatenus humo-
 res sunt. in quo uero insigniter præter alia peccat, hoc est, quòd artes etiā uniuersas de medio tol-
 lit, quippe quæ ex specierum constituantur differentijs. & Plato quidem, cum prius De artium
 constitutione

A constitutione in summa dixisset, exemplo deinceps rationem aperuit. dum ostendit, quemadmodum cognitio demum constituatur uocum differentijs grammatica ars. at Lyci ratio tum hanc, tum cum illa pariter musicam tollit, aliasq; præterea omnes, dum uidelicet uocis huius, quatenus hoc aliquid intelligitur, unicam censet esse differentiam. uideto igitur, quo modo prius quidem grammaticam artem, deinde uero alias quoque omnes ratio ipsius tollat. Impossibile uidetur mihi, ac nulla fieri ratione posse, uocem hanc, quatenus intelligitur, consideranti, ut cum alia uoce secundum quidem prononciationem ipsam, differentiam habeat, cum tamen proprietate quadam differat, nempe qualitate, quæ in prononciatione ponitur. Quæ sanè ratio eadem undecumq; est, atq; illa, quæ inter prima Lyci uerba scripta est, ipsq; ipsis illius uerbis omnibus constat, uno tantum caloris uocabulo in uocis nomen mutato, ut si ualida illa futura, hæc quoque sit: at ualida hæc non est: neq; igitur illa erit: nisi forte Lyci populares uocem ε, non iam diuersam ab ο esse existima uerint, nec uocem ο, ab ω differre. sin has quoq; ipsas diuersas inter se esse fatebimur, præterq; has, α, ι, υ, tum reliquas quascumq; literas, hæc quidem quatuor & uiginti erunt. quæ uero illarum differentias nouit ars, est grammaticæ: sicuti musica quoque ipsa uocum acumen, ac grauitatem caller, quas tamen ipsas quoque nihilo sanè minus Lyci ratio tollit. uox enim, quatenus uox est, à uoce non discrepat, cum uocis tamen mediæ sonus, sicuti extentæ, mediarum tono acutior, ita eius, quæ prope mediam est, tono grauior sit: ac rursus inter has ipsas uocis extentæ sonus tono sub principalis mediarum acutior, eius uero, quæ prope mediam est, grauior sonus hemitonio tertiarum diuisarum, horumq; deinceps acutiores alij, alij grauiores, atq; alij deinceps, quousq; ad acutissimum omnium, grauissimumq; sonum perueniamus. Quæ sanè omnia non animaduertit à se optimus Lycus tolli, dum dicit, Impossibile mihi, nec ulla ratione fieri posse uidetur, calorem hac certe ratione consideranti, qua intelligitur, nempe secundum calefactionem, uti ab alio item calido differat. mirum uero, ni, dum inter colorem quoque, qua color est, differentiam esse ullam negat, pingendi artem de medio tollat, quæ rubrum, album, nigrum, flauum, atq; alios id genus colores sub oculos ponit. magis scilicet persuadebit, quæ de coloribus affertur ratio, quam quæ dicta est de calido. calidum enim à calido distare quidem, non tamen adulterum alteri contrarium esse dicimus: colorem uero à colore non distare solum, sed etiam albo oppositissimum esse nigrum.

De colorum & humorum differentijs aduersus Lycum.

CAP. 4.

C Dicit hic Lycus, quo nam tandem fieri modo potest, ut color, qua color intelligitur, colori contrarius sit: & uere quidem (ita me diu ament) existimabit colorem, quod quidem ad colorem attinet, colori contrarium nullum esse. uerum tamē, quemadmodum uerum hoc est, sic etiam illud nempe nigro album non solum differre, sed hæc tamen etiam differre, ut contrarijssimum illi sit. Et quonam tandem pacto fieri potest, dicent fortasse ij, qui Lyco omnia deferunt, ut idem unum simul ac contrarijssimum sit, sicuti in nigro & albo: quibus hoc saltem dicemus, ut, si quidem impossibile eis uidetur idem simul cum nigro album esse, simul etiam illi contrarium, alterum horum eligant. Nam Plato, quemadmodum sanè & Arist. & Theoph. fieri posse existimat, alterius ab altero cum genere idem sit, tantam tamen haberi speciei differentiam, ut contrarijssimum ei sit. at ij, si non sermonem uerum esse utrunq; censent, manifestiorem eligant. porro manifestius est, quanto id etiam magis apud omnes in confesso est, nigro contrarium esse album. quod si uerum hoc est, & qui idem non sanè recte existimant, cum à nigro quatenus color est, nihil differre album dicunt, Atque is quidem, qui in Platonis libro cum Socrate una disputat, uenia fortasse dignus sit, dum à discipula in differentias uoluptate Socratem prohibet. nusquam enim istiusmodi adhuc inueniebatur liber, qui fieri posse doceret, ut, tametsi multa multis genere eadem essent, eousque tamē different, ut contrarijssimam sibi inuicem speciem, naturamq; obtinerent. cum uero scriptus aliquando à Platone Philebus sit, in quo rei docet ueritatem, si quidem librum hunc Lycus nunquam in manus legendum sumpsit, hominis doctrinam suspicio: sin, cum legisset, non intellexit, tamen ingenij perspicacitatem demiror. quod si, postquam intellexisset, persuasus inde non fuit, scilicet eius iudicium agnosco. Prò Deum immortalem, reperietur aliquis, qui dialectica ipsa ne à limine quidem salutata sermones interroget: Græcum tu aliquem inuenias medicum, grammaticum, rhetorem, philosophum, alium omnino quempiam, qui modo literis incumbat, qui Platonis non legerit Philebum: quanquam quid Philebum dico: neq; enim in eo solum propositam rationem edocuit Plato, sed in libris multis etiam alijs mentionem de hoc fecit: ex quibus unum saltem oportuerat optimum Lycum euoluisse, eum, qui sermones perquirere scientificos studebat: cum turpe sit eum, qui Hippocratem redarguere conatur, & sermones interrogat, (ut ipse, quidem existimat) quod uolunt, perficientes, uideri ne prima quidem tenere eorum, quæ inter philosophos tractantur. Cæterum admirandum sanè de humoribus exemplum attulit. hoc est enim, quod uult quatenus humores omnes sunt, nihil eos inter se distare: secundum quod autem ij quidem acidi sunt, illi uero acerbij, ij falsi, dulces illi, secundum hoc differre, in quibus suam ipse uocem ignorat. cum enim qua humores differunt, dicat, arbitratur inde se nullum esse in his discrimen probare, frustra q;

Extra ord.

1 2 horum

horum differentiam Hippocratem attulisse, frustra etiam uniuersum de succis opus conscripisse Theophrastum. atqui uocabulum quoque hoc succus humoris differentiam quandam præ se fert: quæ item, tametsi humoris differentia quædam sit, nihilominus in plures secari potest differentias alias. Verum nihil sanè admiratione dignum sit Lycum, qui eousque rerum ignarus est, ut putet astrigentem in aceto inesse qualitatem, hanc aduersus Hippocratem ausum fuisse contradictionem scribere. quæ enim tam sunt manifesta, Anazarbeus quoque Dioscorides nouit, tum quicumque de materia commentarios scriptos nobis reliquere, in quibus alia quidem falsa appellant, alia falsilaginosa, alia amara, alia dulcia, alia austera, alia acerba, alia adstringentia, alia acris, alia acida. at eminētissimus Lycus, aut quod inter acidam astrigentemque qualitatem discrimen sit, penitus ignorat, aut gustandi amisit uim, prorsus ut nullam humorum differentiam percipiat. apparet enim eum non alium ex aceto, quam ex pyro, aut mespilo aliquo, aut pomo, aut cydonio sensum capere. atqui omnes homines ex pomis quædam acida uocant, quædam astringentia, non nulla dulcia sicuti mala quoque punica, opinor, tum acida, tum adstringentia, tum uero dulcia appellant. at in uinis adstringens qualitas ab acida separata, ut bonitas à uitio, est, quorum, quæ adstringentis qualitate prædita sunt, generosa sunt, acidum uero secundum naturam nullum: quin, si quid his uel parum acoris accesserit, continuo ut in acetum mutantur, fore suspicamur. fortassis igitur neque oxylapathum neque oxalida Lycus à lapatho & lactuca distinxerit, quibus ut astringentis qualitatis ne minimum quidem, sic acidæ plurimum certe utrisque inest. Mirum igitur profecto sit, si, cum ab acida qualitate denominata ista sint, nihil illius acetum participet, quod ὅς Græcis dicitur. ita sit, ut, qui ne communes quidem sensus integros seruat Hippocratem accusare Lycus audeat. itaque multo ante quæstionem nouit, qua naturales de humorum numero tractant. secundum enim hoc nihil uidetur inter humorem, & humorem discriminis esse, quatenus quidem humor est. scirem igitur perlibenter, cui nam tandè rei differentia conueniant hæc, dulcis, acidi, acris, amari, falsilaginosi, falsi, acerbis, austeri, astringentis, pinguis. nam, si humorum differentie non sunt, erunt fortasse aut uocum, aut colorum, aut odorum, aut tactu notæ hæc nobis fient, cum præter hos sensus teneamus alios nullos, sed quicunque in uniuersum sint, gustus, auditus, uisus, olfactus, tactus, & ut res alias sensibiles sensibus alijs, sic humores gustu dignoscamus. porro, sicuti in humoribus differentia insunt multæ, sic etiam in sensibus: qui tamen, qua sensus sunt, nihil discrepant. uerum Lycus egregie scilicet in dialectica instructus, non permittet, ut aut humorum, quas diximus differentias colligamus, aut sensuum, quas tamen nouere omnes, aut etiam colorum, nempe album, nigrum, fuscum, flauum, fuluum, rubrum, puniceum, cœruleum: quando nec color à colore, quatenus quidem color est, distat. Delirant itaque medici pariter ac philosophi omnes, qui putant colorum quidem eas esse differentias, quas diximus, humorum autem acidum, amarum, acre, tum quascunque paulo ante retuli, sicuti ipsorum quoque sensuum: cum nec color à colore, quatenus color, neque à sensu sensus, neque ab humore humor discrepet, quo sanè pacto nec à febre febris differt, quippe nec à calore calor distat. Ergo planè desipiunt medici, quicumque februm differentias tradidere multas, ardentem, lipyriam, hepialam, typhodem pestilentem, hemitritæam, quotidianam, tertianam, quartanam. Quin Lycus etiam ipse februm alibi differentias scribit, sicuti aliarum quoque rerum ferè omnium.

De flammæ differentijs.

CAP. 5.

Quid igitur in mentem illi uenit, ut nunc dissectionis in proprias cuiusque differentias obliuisceretur, adeo ut nec in succenso ex paleis igne, cuiusmodi ad fabrefaciendum aurum uti solemus, ullam inesse differentiam existimet, qui tamen ab ijs, qui materias diuersas sortiuntur, differt: nam, tametsi ab igne, ignis duntaxat, qua ignis est, nihil differat, maioris tamen ac minoris ratione differt: cum fieri possit, ut alius alio uehementior, infirmiorque ignis sit, & eum quidem, qui ex paleis confit, esse inualidissimum arbitratur, ad aurumque conflandum appositum ait: liquefieri enim ac diffluere, si uehementiorem experiatur flammam. Enim uero optime Lyce, dixerit fortasse ei quispiam: si, quo modo flammæ generentur, naturales philosophos quærentes audisses, earum, opinor, differentias intellexisses. itaque nos, quam poterimus breuissime, præcisum sermonem tibi de his non paruum explicabimus. Vidisti, opinor, materia, quæ comburitur, extra lationem fieri quandam particulis inter se dispersis, quas inter aer quidam interceptus necessario quidem concalescit, non tamen exiguam obtinet secundum magis minusque differentiam: tum corporum, quæ sursum feruntur, non in unaquaque flamma æqualia uisuntur spacia, quo etiam modo exhalationis natura ipsius diuersa est. uerum tam magnitudine & paruitate inter se differunt, quæ ex combusta materia exiliunt particula, quam densitate etiam, ac raritate, tum quod semustæ hæc sint, illæ uero ad plenum adustæ, tum uero in uniuersum, quod hæc magis, minus illa correpta igne sint. Cum igitur tanta in his differentia appareat, tum uero, qui illa exceptit aer, interdum magis, interdum etiam minus concalescat, arbitror diuersitatem necessario ingentem, ac non paruam esse flammæ differentiam: nam mixtionis inæqualitas est, quæ differentiarum faciat multitudinem.

Que de triplici calore attulerit Lycus aduersus Hippocratem.

CAP. 6.

A Alterum, quemadmodum temere de igne pronunciauit Lycus, ad eundem etiam, opinor, modum aberrat, cum, postquam tripliciter calidum multum accipi dixisset, unumquodque significatorum enarrat. Etenim aliter calidum, inquit multum secundum substantiam, aliter secundum qualitatis intensiorem accipitur, atque aliter secundum functionis propriæ robur. sed nec secundum substantiam multum inesse in his, qui crescunt, calidi, utpote in exigua corporis mole: neque secundum qualitatis incrementum, quando calidius, quam quod in uigentibus ætate sit, haudquaquam appareat: in solo tamen functionum propriarum robore eorum, qui crescunt, excedere calidum concedit, improprie tamen dici. Sunt porro, quibus hæc ostendit plurima eius uerba: uerum ego more meo facturus uideor, si, quod in in superioribus feci, nunc quoque faciam: nam & illa complura cum essent, non omnia adscripsi, sed opportunissima quæque elegi. Ad eundem igitur modum nunc quoque faciamus, ac, quæcunque ex illis ad propositum maxime conferre uidebuntur, exaremus hic. Et alterum quidem sermonem hoc concludamus sine. Nunc ad reliquum transeamus, etenim meminisse debetis duplicem me statim ab initio proposuisse questionem, alteram, an recte Hippocrates uerbum innatum addiderit, alteram, an recte dictum ab eo sit, plurimum inesse in his, qui crescunt, caloris. atque alteram quidem questionem cum absoluerimus, ad eam, quæ restat, ueniamus, incipiamusque disquirere, an dictum recte sit, plurimum in his, qui crescunt, caloris inesse. Itaque in comparatione alterius calidi cum altero tria sunt, quæ in disquisitionem ueniant, plurimumque inter se distantia. primum quid sit, plus aliud alio calidum esse: alterum quid, aliud alio calidius: tertium quid, aliud alio calidum ualidius. Si quis igitur a nobis quærat, cuiusmodi sit, quod plus, aliud alio calidum est, quod tale proportione sit respondere debemus, quomodo etiam interroganti, quale nam sit, quod alterum altero plus humidum est, respondebimus. nam, quemadmodum hic interrogatio primum in id, quod dictum est, tendit, par est, ut nihil respondeamus aliud, quam hoc unum, nempe id, quod substantia superet, siquidem plus humoris amphoram dimidio continere dicimus: ad eundem etiam in calido modum, si quis hac eadem in interrogatione perquirat quale nam sit, quod plus altero calidum est, nihil sane aliud respondere conueniet, quam quod substantia plus sit, nimirum eo quod plus in eo substantiæ sit, & maiorem capiat locum: ac nihil sane prohibet, ut in eodem & plus insit calidi, & minus tamen caloris, æque ac humidum, quod plus substantia est, minus tamen esse diffusum potest. Ergo ad interrogationem hanc recte hoc pacto respondebimus. Rursus, cum hoc quæritur, cuiusmodi sit, quod altero calidius est, recte dicemus, quod intensiore caliditate est, etiam si in minore substantia reperiatur. Quemadmodum enim, cum quis interrogat, quale nam sit, quod alterum altero candidius est, non sane perperam respondemus, cum, quod qualitate candida intensiore sit, dicimus: quo sane modo, niue, etiam si exigua eius sit quantitas, quocumque alio albo candidiorem esse affirmamus. sicuti quoque ad interrogantem, qualenam sit, quod altero humidius est, recte respondemus, quod fusum magis sit: uti aqua, melle ac pice humidior, etiam si exigua admodum aquæ substantia sit, mel autem & pix longe uincant: sic etiam de calido interrogati, quale sit, quod alterum altero calidius sit, recte respondemus, quod caliditate intensiore sit: cuiusmodi ignis habetur, licet in exigua id substantia consideretur, alterum autem, quod cum hoc comparatum tepidius calidum est, maiorem, quam hoc, sortitum substantiam sit. & hoc quidem pacto ad hæc respondemus. ei uero, qui quærit, quale nam sit alterum altero ualidius calidum, non eadem erit, sicuti prius parata responsio, cum neque, quod caliditate intensiore sit, neque quod in substantia spectetur maiore respondere debeamus, sed quod operis perfectione excellat. Cæterum, quod dico, ad hunc se habet modum. multa uisuntur caloris opera, quippe qui alia fundat, alia congregat, ac ualde plurima transmutet, atque (ut priuatim dicamus) in corporibus nostris alimentum in uentriculo concoquit, atque intestinis, confectumque id in corpus deducit, ad ipsumque immutat, nostrisque inolescere id corporibus facit, concoctione nimirum, atque augmento. Ergo alterum altero ualidius dicetur calidum, quod ista præstare magis poterit, atque hoc non id semper est, quod aut qualitate intensiore sit, aut substantiæ plus habeat. sæpius namque minore præditum substantiæ, ac caliditate minore perficiendo operi efficacissimum reperitur. sicuti enim antea dicebamus, non quod intentum maxime, sed quod maxime commensuratum sit, ut proprium nobis opus præstet, ualidius est: quando, quod insigniter calidum fuerit, interdum etiam nocumentum operi inferat: cuius rei satis esse argumento possunt, quæ prius de calidi proprietate exposui. Cum hæc ita se habeant, sintque tria, sicut prius diximus, quæ in comparatione alterius calidi cum altero, in disquisitionem trahantur, hocque in loco Hippocrates, quæ crescunt, plurimum habere calidi innati dicat, de tribus unum fateamur, necesse est. aut enim proprie uoce hac usus falsi aliquid dixit: at simul & male uoce hac utitur, & falsi aliquid dicit: aut, ut uerum aliquid dixerit, uoce tamen usus falsa sit, necesse est. Nam, si plurimum in his, qui augentur, secundum substantiam inesse calidi dicat, ueluti si quis plus, quam amphora continere humidi dixerit, quod duplo maius uas sit, uoce usus quidem probe erit, uerum falsi eum quippiam omnino protulisse necesse fuerit, siquidem in his, qui crescunt, plus secundum substantiam calidi non inest, cum nec maior horum corporis moles sit, quam ætate florentium, senumque. at innatus calor ad

Extra ord.

1 3 uniuersi

uniuersi corporis molem distributus est. Sin eo, quod intensior horum caliditas sit, plus inesse in his, qui crescunt, caloris dicat, quemadmodum si quis, cum niuem albam aliqua re alia candidiorem affirmare uolens, non illam quidem esse candidiorem, aut candidam magis, sed in ea plus inesse candoris dicat, uideri poterit utrobique aberrasse Hippocrates, dum nec uoce recte utitur, & alioqui falsi aliquid pronunciat. et praeue quidem uoce usum eum fuisse uideri hinc poterit, cum uoce hac, qua in maiore substantia explicanda utimur, abusus ipse fuerit, dum intensiorem quandam caloris qualitatem ostendere nititur: falsum autem quod dixerit, hinc uidebitur, quod, cum in his, qui crescunt, intensiore non sit qualitate calor, non sane recte calidiorem esse aetatis huius, quam aliarum, calorem dicemus, cum hunc ille in his, qui crescunt, esse intensiorem affirmet. Quod autem minime uerum sit magis esse in his, qui crescunt, intensum calorem, facile unusquisque discat, licet, cum caloris in his, qui crescunt, maiore secundum excoactionem intensione praediti inuentum signum nullum sit. Nam, quod ab eo in libro De natura humana, quod plurimum in his, qui crescunt, caloris insit, signi affertur, stultum penitus est: etenim calidiorem esse aetate priore hominem pronunciat, coniecturam ex eo, quod nunc maxime uiget, incremento faciens. neque enim uis, inquit, ac praeter naturam, dum augetur corpus, in contrarium grauitati suae locum raperetur alimentum, nisi ualidum aliquid esset, quod cogeret. nam hoc, non quod magis secundum excoactionem calidum intendatur, sed quod ualidius sit, signi est. porro autem ualidius, sicuti antea diximus, non id est, quod intensiore caliditate praeditum est, sed quod ad perficiendum opus temperatum maxime sit. Quamobrem, cum haec ita se habeant, si quidem hoc pacto Hippocrates ea, quae crescunt, plurimum habere caloris innati dicat, dupliciter errat, partim quod non recte uoce utitur ipsa, partim etiam, quod falsi non nihil alioqui pronunciat: sin autem, quemadmodum tertio loco dicebam, plurimum esse in his, qui crescunt, calidi ad hunc modum intelligat, ut ualidissimum ad opus perficiendum sit, quod ex eo, quod temperatum maxime sit, prouenit, non quod aut maiore substantia, aut caliditate intensiore notetur, uoce ille quidem uidebitur non recte usus, propterea quod cum ualidissimum debuisset calorem esse dicere, plurimum dixit. sed tamen, quod dictum ab eo est, recte dictum uideri poterit, nam ad hunc modum augmentum ab innato calore sit. ergo, quem admodum dicitur ratio, quoniam in his, qui crescunt, ualidissimus sit, fieri nullo pacto potest: ac mihi sane recte de hoc dictum placebit, quod in libro De natura humana dicitur. necesse enim est, quod augetur, atque ita uis procedit corpus, calorem ualidissimum obtineat. Cuiusmodi tandem sunt haec Lyci uerba: plurima illa quidem, sed quae nihil praeter ea, quae nos ante diximus, explicent. si namque substantiae commensurata mole plus esse in his, qui crescunt, calidi Hippocrates ait, falli eum opinatur, propterea quod manifesto minus in pueris spectetur corpus. quod si id dicat, quod calore intensiore sit, huic rursus apparentia obstare ait: sin, quod opus ualidius praestat, uere quidem hoc dici concedit, uoce tamen illum non recte usum fuisse affirmat. non enim plus oportuisse, sed ualidius ad opus perficiendum dicere eorum, qui crescunt, calidum.

Aduersus ea, quae à Lyco dicta sunt de triplici calore, ac quae sit propria caloris innati substantia.

CAP. 7.

Verum uideto optime Lyce (dicet hic fortasse aliquis caliditatis eius in Hippocrate apologiam meditans) ne uana, quae dicuntur, sint. iam primum enim calidum, quod secundum substantiam est, non absolute ita corporis uniuersi mole diiudicatur, uerum, quemadmodum ipsemet aliquando Lycus alibi dixit, maximum esse hominis cerebrum affirmans, non quidem accepta absolute magnitudine, sed habita potius animalis cum animali proportione. Ergo sicuti paruulum adeo puerum maius habere elephante maximo cerebrum affirmat, non sola habita corporis magnitudinis consideratione, sed adhibita praeterea proportione, sic etiam fecisse illum in calido corpore oportuit, examinatione antea facta corporum, quae in nobis sunt, quod nam innatum sit. i. primo genitum, quod ἀρχηγόνον uocant, siquidem ipse etiam nomen hoc scit & in Hippocratis libris scriptum reperiri, & pro eo accipi corpore, quod primitus generandis adsit, id est ex quo primam fortuntur generationem: quod quid aliud quaeso sit, quam sanguis menstruus semenque? Ego certe nihil noui praeter haec tertium. Quoniam autem corporis in his, quae generantur, substantia ex his constat principijs, quae prima exacte fuerit constitutio, non ex pluribus his, quae diximus, sed ex solis corporibus constabit: quanquam cur primam exacte dico? Si namque, qualis ab Hippocrate exposita sit dierum sex genitura, recordabimur, innatum adhuc in illa corpus permanere, aperte dignoscemus, cum, antequam aliqua ossis, aut uenae, aut arteriae, aut nerui, aut cartilaginis, aut ligamenti in foetura appareat, unum ei corpus calidum innatum adsit. Sanguinis enim grummo persimilis, mollisque caro, ac effigie carens, primum foetus excipit effigiationem, tanquam sanguinis uibices, ut Hippocrates nominat, continentem, ex seminis substantia ipsa, cum candor ei adsit. fiunt deinde ob multa, & quae assidue sit, mutationem ossis lineamenta quaedam ac cartilaginis, & ligamenti, & nerui, & arteriae, & uenae, quo quidem tempore innatus adhuc perseverans calor foetus ipsius corpus est. uerum, quo magis magisque crescit foetus, eo sane minus redditur calidum illi innatum corpus, quod nihil, quam sanguis semenque, aliud est. Corporum uero acquisitionum uarietas accedit quaedam, cum